

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE PSİKOLOJİNİN KLİNİK DIŞI UYGULAMA ALANLARI

Değerli Psikoloji Öğrencileri ve Meslektaşlarımız,

Psikoloji, insan davranışının ve zihinsel süreçlerin bilimidir; ancak ülkemizde uygulama alanları çoğunlukla klinik psikoloji ile sınırlı algılanmaktadır. Oysa mesleğimiz, bireyden topluma, sağlıktan teknolojiye, sanattan siyasete kadar hayatın her alanına dokunan zengin ve dinamik bir yelpazeye sahiptir. Dünyanın birçok ülkesinde psikologlar, toplumsal sorunların çözümünde, yaşam doyumunun artırılmasında ve insani politikaların geliştirilmesinde kilit roller üstlenmektedir.

Bu kılavuzun amacı, sizlere dünyadaki meslektaşlarımızın çalıştığı ancak Türkiye’de görece az bilinen uygulama alanlarını tanıtmak, bu alanlardaki görev ve sorumlulukları somut örneklerle açıklamak ve kendi mesleki hayatınızı değerlendirirken faydalı olabilecek yeni bakış açıları sunmaktır. Elbette psikolojinin tüm uygulama alanlarını tek bir kılavuza sığdırmak mümkün değildi, ilerleyen zamanlarda bu tür kılavuzlarla mesleğimizi tanıtmaya devam edeceğiz. Unutmayalım ki, psikolojinin uygulama alanlarını ne kadar iyi bilir ve ne kadar çok anlatırsak, ülkemizde mesleğimizin hak ettiği değeri görmesini o kadar mümkün kılarız.

Daha insanca bir yaşamın inşasında, psikolog emeğinin bol olması dileğiyle...

Türk Psikologlar Derneği GM Yönetim Kurulu

BÖLÜM 1: İNSAN VE MEKAN ETKİLEŞİMİ

1.1. Çevre Psikolojisi (Environmental Psychology)

Bireylerin ve grupların fiziksel çevreleriyle (binalar, şehirler, parklar, doğal alanlar) nasıl etkileşime girdiğini, çevrenin insan davranışı, sağlığı ve esenliği üzerindeki etkilerini inceleyen psikoloji alanıdır. "Mekânlar bizi nasıl şekillendirir, biz mekanları nasıl şekillendiririz?" sorusuna odaklanır. Algı, biliş ve davranış arasındaki karmaşık ilişkiyi mekânsal bağlamda ele alır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Kentsel Tasarım ve "Mekân Yaratma" (Placemaking):** Mimarlar ve şehir plancılarıyla birlikte çalışarak daha insan dostu, güvenli, sosyal etkileşimi teşvik eden ve stresi azaltan kamusal alanlar (parklar, meydanlar, sokaklar) tasarlamak. Yön bulma (wayfinding) sistemlerinin bilişsel olarak daha insan dostu şekilde tasarlanmasını sağlamak.
- **Mimari Psikoloji ve "İyileştiren Çevreler":** Hastane, okul, yurt, ofis, hapishane gibi kalabalık şekilde kullanılan yapıların, kullanıcılarının

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

psikolojik ihtiyaçlarına (mahremiyet, aidiyet, kontrol duygusu, sosyal destek) göre tasarlanmasına danışmanlık yapmak. Örneğin, hastanelerde gün ışığı, doğa manzarası ve aile bekleme alanlarının iyileşmeyi hızlandırdığına dair kanıtları tasarıma dahil etmek.

- **Sürdürülebilirlik ve Çevreci Davranış:** İnsanların geri dönüşüm, enerji tasarrufu, su tüketimini azaltma gibi çevreci davranışları benimsemesini teşvik eden sosyal kampanyalar ve davranışsal müdahaleler geliştirmek.
- **Mekân Değerlendirmesi ve Veri Analizi:** Bir binanın veya kamusal alanın kullanım sonrası (post-occupancy evaluation) değerlendirmesini yaparak, tasarımın insan üzerindeki etkilerini (verimlilik, memnuniyet, stres seviyesi) ölçmek ve gelecekteki projeler için kanıta dayalı veri sağlamak.
- **Suçla Mücadele:** Suçun yoğun olduğu bölgelerin mekânsal analizini yaparak suçu kolaylaştıran psikolojik faktörleri tespit etmek, sorunlu bölgenin kamusal yaşama yeniden kazandırılması için plan ve projeler üretmek.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Project for Public Spaces (PPS):** Kamusal alanları canlandırma üzerine çalışan, "Placemaking" konseptinin öncüsü bir organizasyon.
 - URL: <https://www.pps.org/>
- **Center for the Built Environment (CBE), UC Berkeley:** Özellikle ofis binalarında kullanıcı rahatlığı, mekanın kullanım verimliliği ve mekanda çok zaman kişilerin psikolojik sağlığı üzerine araştırmalar yapan bir merkez.
 - URL: <https://cbe.berkeley.edu/>
- **Conscious Cities:** Nörobilim ve psikoloji verilerini kullanarak insan odaklı şehirler yaratmayı amaçlayan bir hareket.
 - URL: <https://www.ccities.org/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Kentsel dönüşüm projelerinin insan odaklı planlanması, depreme dayanıklılık kadar psikolojik dayanıklılığı da gözetilen yaşam alanları oluşturulması, toplu konut projelerinde sosyal bağları güçlendiren tasarımlar yapılması, belediyelerin park ve bahçeler müdürlüklerine danışmanlık, suçla mücadelede mekânsal analiz ve mekanların yeniden düzenlenmesi. Çarpıcı bir örnek vermek isteriz. Türkiye'de bir parkta çok suç işleniyorsa o park kapatılır. Oysa bir çevre psikoloğu parkın kimler tarafından kullanıldığını, suçu kolaylaştırıcı psikososyal faktörleri, parkı kullananların ihtiyaçlarını analiz eder. Örneğin park gençler tarafından uyuşturucu maddeye ulaşmak için kullanılıyorsa ve gençler arasında asıl ihtiyaç sosyalleşmek ise park gençlerin sağlıklı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri şekilde yeniden düzenlenir. Gençlerin ilgi alanlarına uygun şekilde grafiti eserlerinin sergilenebildiği veya basketbol turnuvalarının yapılabildiği bir mekâna dönüştürülür. Park kamuya yeniden kazandırılmış olur ve var olan sorun gençlerin sağlıklı bireylere dönüşmeleri ve olumlu sosyal ilişkiler kurabilmeleri için bir fırsat olarak kullanılır. Türkiye'de çevre psikolojisinin uygulamadaki gücü henüz bilinmemektedir. Oysa psikologların bu alanda yapabileceği çok şey olduğunu tüm devlet yetkililerine ve yerel kurumlara duyurmak isteriz.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

1.2. Turizm ve Boş Zaman Psikolojisi (Psychology of Tourism and Leisure)

Turistlerin motivasyonlarını, karar verme süreçlerini, beklentilerini, deneyimlerini ve seyahat sonrası memnuniyetlerini inceler. Turizmin sadece mekân görmek değil, kimlik gelişimi, rahatlama ve unutulmaz anılar biriktirme gibi derin psikolojik ihtiyaçları karşılayan bir "deneyim" olduğu anlayışına dayanır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Deneyim Tasarımı (Experience Design - XD):** Tatil mekanları, müzeler ve turizm alanındaki kurumlar için turistlerin baştan sona (rezervasyondan eve dönüş) olumlu, akıcı ve unutulmaz bir deneyim yaşamasını sağlayacak "müşteri yolculuğu haritaları" (customer journey maps) oluşturmak ve süreçleri tasarlamak.
- **Pazarlama ve Markalaşma Stratejisi:** Bir destinasyonun (ülke, şehir, bölge) veya turizm mekanının psikolojik çekiciliğini artıracak tanıtımları yapılandırmak. Örneğin, macera arayanlara, huzur arayanlara veya kültürel keşif yapmak isteyenlere yönelik farklı "deneyim profilleri" oluşturmak.
- **Turist Davranış Analizi ve Kişiselleştirme:** Büyük veri (big data) ve psikolojik segmentasyon kullanarak turistlerin tercihlerini analiz etmek ve onlara kişiselleştirilmiş öneriler sunarak kişilerin deneyimlerini zenginleştirmek.
- **Sürdürülebilir ve Sorumlu Turizm:** Turizmin yerel halk ve çevre üzerindeki olumsuz psikolojik etkilerini (turistifikasyon, kültürel aşınma vb.) en aza indirecek, yerel kültürle saygılı bir etkileşim kurmayı teşvik edecek politikalar geliştirmek.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **The Experience Economy (Kitap):** B. Joseph Pine II ve James H. Gilmore tarafından yazılan ve deneyimin ekonomisini anlatan bir eser.
 - **İnceleme:** <https://hbr.org/1998/07/welcome-to-the-experience-economy>
- **TUI Group (Deneyim Tasarımcıları):** Dünyanın en büyük turizm kuruluşlarından biri olan TUI, turistlerin yolculuğunu ve deneyimini iyileştirmek için bu alanda uzmanlar istihdam etmektedir.
- **Annals of Tourism Research:** Alanın önde gelen, disiplinlerarası ve teorik temelli akademik dergisi.

Türkiye'deki İhtiyaçlar: "Her şey dahil" modelinin ötesine geçerek Türkiye'nin zengin kültürel, tarihi ve doğal mirasını temel alan özgün "deneyim profilleri" (gastronomi turları, arkeoloji kampları, köy deneyimi, yerel zanaat atölyeleri) oluşturmak. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tanıtım stratejilerini psikolojik temellere oturtmak. Türkiye'de turizm alanı dünyadaki dönüşümün farkında

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

değildir. Büyük otel zincirleri doğayı yok ederek, küçük işletmeciler kültürel öğeleri çöpeştirerek ülkemize büyük zararlar vermektedir. Oysa dinlenmek, yaşamdan keyif almak, sevdiklerimizle keyifli zaman geçirmek ve yeni bakış açılarıyla temas eden deneyimlerle gelişmek insani bir ihtiyaçtır. Ayrıca kurumların çalışanları için sadece deniz kıyılarında değil, ülkenin dört bir yanında farklı kamusal dinlenme tesisleri kurması büyük bir ihtiyaçtır. Daha ekonomik ama bir tatilden beklenen tüm psikolojik ihtiyaçları karşılayacak kamusal alanlar inşa etmek mümkündür. Alana psikolog dokunuşu gerektiği çok açıktır!

BÖLÜM 2: TOPLUM, ADALET VE EŞİTLİK

2.1. Uygulamalı Sosyal Psikoloji (Applied Social Psychology)

Sosyal psikoloji kuram ve yöntemlerini (tutumlar, grup dinamikleri, sosyal etki, önyargı vb.) kullanarak gerçek dünyadaki toplumsal sorunlara kanıta dayalı çözümler üretir. "Neden böyle davranıyoruz?" sorusundan "Bu davranışı nasıl değiştirebiliriz?" sorusuna geçer.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Sosyal Kampanya Tasarımı ve Değerlendirmesi:** Kamu sağlığı (sigarayı bırakma, aşı teşviki), çevre koruma, trafik güvenliği gibi konularda davranış değişikliği yaratmayı hedefleyen etkili kampanyalar tasarlamak ve etki değerlendirme çalışmaları yürütmek.
- **Politika Danışmanlığı ve Davranışsal İçgörü (Behavioral Insights):** Devlet kurumlarına veya STK'lara, yasaların ve politikaların toplum üzerindeki ihtiyaçlar sosyal ve psikolojik etkileri hakkında danışmanlık yapmak. Kamu hizmetlerinin daha kolay ulaşılabilir ve etkili olması için psikolojik teknikler önermek.
- **Topluluk Geliştirme ve Katılım:** Bir mahallede veya toplulukta sosyal kaynakları (güven, komşuluk ilişkileri) güçlendirmek, kolektif eylemi ve sivil katılımı artırmak için programlar yürütmek.
- **Çatışma Çözümü:** Kutuplaşmış gruplar (etnik, dini, bölgesel vb.) arasında diyalogu, empatiyi ve uzlaşmayı kolaylaştıran "temas hipotezine" dayalı programlar tasarlamak. Muzaffer Şerif'in çalışmaları ışığında, ortak hedefler belirlemek ve ortak amaçların yapıcı dinamiklerini en etkin şekilde kullanmak. Ayrımcılıkla mücadele, azınlık hakları savunuculuğu.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Behavioral Insights Team (BIT) - "Nudge Unit":** İngiltere'de kurulan ve davranışsal iktisat ile sosyal psikoloji ilkelerini kullanarak kamu politikalarını daha etkili hale getiren bir organizasyon.
 - URL: <https://www.bi.team/>
- **Society for the Psychological Study of Social Issues (SPSSI):** Sosyal sorunların çözümünde psikolojinin rolünü vurgulayan, politika önerileri üreten önemli bir dernek.
 - URL: <https://www.spssi.org/>

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Toplumsal esenlik ve barış atmosferinin oluşturulmasına yönelik araştırma ve projeler gerçekleştirmek, gençleri suça iten sosyal faktörleri analiz edip önleyici programlar geliştirmek, Yeşilay ve Kızılai gibi kurumların kampanyalarını psikoloji araştırmaları ışığında tasarlamak. Şiddetle mücadele programlarına katkı sunmak. Yoksulluğun tanımlanması ve önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak. Türkiye çok sayıda toplumsal sorunun eş zamanlı olarak dramatik düzeylerde yaşandığı bir ülkedir. Sosyal devlet anlayışında toplumsal sorunların çözümünde kamusal kurumlara büyük görevler düşmektedir. Bu görevlerin bilimsel bir perspektiften üretilmesi yapılacak faaliyetlerin etkililiğini ve başarısını doğrudan etkilemektedir. Kamu kurumlarının toplum yararına kampanyalarında uzmanlarca tespit edilen sayısız sorun devlet kurumların psikolojik bir bakış açısına acilen ihtiyaç duyduğunun en açık göstergelerindendir.

2.2. Yoksulluk Psikolojisi (Psychology of Poverty)

Yoksulluk bir insan hakları ihlalidir. Her ne kadar yoksulluğu yok etme hedefi politik ve ekonomik programlarla gerçekleştirilebilir olsa da var olan gelir adaletsizliği koşullarında yoksullukla mücadele edilmesi ve eşit bir dünyanın kuruluşunda bilimsel bir kılavuz oluşturulabilmesi için yoksulluğun psikolojik açıdan da çalışılması gerekmektedir. Yoksulluk Psikolojisi, yoksulluğun sadece ekonomik bir durum olmadığını; aynı zamanda bireylerin bilişsel işlevleri (dikkat, karar verme, yönetici işlevler), zihinsel sağlığı, hedefleri ve davranışları üzerinde derin ve sistematik etkileri olan bir psikolojik deneyim olduğunu savunan alandır. "Kıtlık zihniyeti" (scarcity mindset) kavramı çerçevesinde yoksulluğun birey ve toplum üzerindeki yıkıcı etkilerini ortaya koyar.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Sosyal Politika Tasarımı:** Kamu kurumları ve STK'lar için, yoksulluğun getirdiği psikolojik yükü azaltan sosyal yardım programları tasarlamak, hizmetleri ulaşılabilir kılmak. Örneğin, karmaşık başvuru formlarını basitleştirmek, son başvuru tarihlerini hatırlatıcılar ile desteklemek, yardım programlarını daha erişilebilir kılmak.
- **Finansal Okuryazarlık ve Davranış Programları:** Bireylerin ve ailelerin bütçeleme, tasarruf ve borç yönetimi gibi konularda daha iyi finansal kararlar almalarını sağlamak, dolandırıcılara ve ekonomik tuzaklara karşı bilinçlendirmek için psikoloji ilkelerini kullanan eğitim programları oluşturmak.
- **İstihdam Programları Danışmanlığı:** İşsiz bireylere yönelik programlarda, sadece mesleki beceri kazandırmaya değil, aynı zamanda öz-yeterlilik, dayanıklılık (resilience) ve hedef belirleme gibi psikolojik faktörleri güçlendirmeye odaklanan modüller eklemek.
- **Erken Çocukluk Müdahalesi:** Yoksulluğun çocuklar üzerindeki gelişimsel ve bilişsel etkilerini azaltmak için ebeveynlere ve çocuklara yönelik zenginleştirici ev ortamı ve erken eğitim desteği sunan programlar geliştirmek (Head Start gibi).

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65 Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

www.psikolog.org.tr Kütük No: 06-019-051

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Ideas42:** Davranış bilimini yoksulluk, sağlık ve finans gibi alanlardaki sosyal sorunları çözmek için kullanan, kar amacı gütmeyen bir tasarım ve danışmanlık firması.
 - URL: <https://www.ideas42.org/>
- **"Scarcity: Why Having Too Little Means So Much" (Kitap):** Alanın öncüleri Eldar Shafir ve Sendhil Mullainathan tarafından yazılan, kıtlık zihniyetini anlatan temel eser.
- **Busara Center for Behavioral Economics:** Özellikle küresel güneyde (Afrika, Asya) yoksullukla mücadelede davranışsal araştırmalar yapan önemli bir merkez.
 - URL: <https://busaracenter.org/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyelerin sosyal yardım birimleri, mikrofinans kuruluşları ve yoksullukla mücadele eden STK'lar (örn. TİDER) için sosyal programların etkinliğini artırmada kritik bir rol oynayabilir.

2.3. Göç Psikolojisi (Psychology of Migration)

Göçün bireyler, aileler ve toplumlar üzerindeki psikolojik etkilerini inceleyen, kültürlerarası psikoloji ve sosyal psikolojinin bir alt alanıdır. Göç öncesi (karar verme), göç sırası (yolculuk, travmalar) ve göç sonrası (uyum, ayrımcılık, kimlik bunalımı, kuşaklararası çatışma) süreçlere odaklanır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Psikososyal Destek (MHPSS) Uzmanlığı:** UNHCR, IOM, Kızılay/Kızılhaç gibi ulusal ve uluslararası insani yardım kuruluşlarında, mülteci kamplarında veya şehirlerde yaşayan göçmenlere yönelik kültüre duyarlı ve travma odaklı psikososyal destek programları tasarlamak, uygulamak ve koordine etmek.
- **Politika Danışmanlığı ve Uyum Programları:** Devletin göç idareleri veya yerel yönetimler (belediyeler) için göçmenlerin topluma entegrasyonunu kolaylaştıracak (dil kursları, kültürel oryantasyon, sosyal aktiviteler) politikalar geliştirmek. Kamu personeline (polis, öğretmen, sağlık çalışanı) kültürel duyarlılık ve yetkinlik eğitimleri vermek.
- **Okul ve Eğitim Ortamları:** Göçmen çocukların okullarda karşılaştığı dil engelleri, akademik zorluklar, akran zorbalığı ve kimlik çatışmaları gibi konularda okul psikolojik danışmanlarına ve öğretmenlere destek olmak, özel programlar geliştirmek.
- **Kurumsal Danışmanlık (Expatriation Yönetimi):** Uluslararası şirketlerin, başka bir ülkeye atadıkları çalışanlarının (expat) ve ailelerinin kültür şoku ve uyum süreçlerini yönetmelerine, verimliliklerini korumalarına yardımcı olmak.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeyza Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **UNHCR - Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS):** BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin bu alandaki çalışmaları ve yayınları, küresel standartları belirler.
 - **URL:** <https://www.unhcr.org/mental-health-and-psychosocial-support>
- **International Organization for Migration (IOM):** Uluslararası Göç Örgütü'nün göçmenlerin psikolojik sağlığına yönelik geniş kapsamlı programları.
 - **URL:** <https://www.iom.int/mhpss>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Türkiye, dünyada en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkelerden biri olarak bu alanda uzmanlaşmış psikologlara en çok ihtiyaç duyan ülkelerden biridir. Göç İdaresi Başkanlığı, Kızılay, belediyeler, ASAM, Mavi Kalem gibi sayısız STK ve uluslararası kuruluştaki büyük istihdam ihtiyaçları mevcuttur. Ülkemizde uzun yıllardır çok sayıda göçmen olmasına karşın, bu kişilerin ve toplulukların entegrasyon sürecinde planlı bir devlet politikası hala geliştirilmemiştir. Kendi haline bırakılmış geniş ölçekli bir göçmen nüfus ülkedeki barış atmosferi, toplumsal kimliklerin ortak tanım ve değerleri, ayrımcılık, eğitim ve istihdam sorunları gibi sayısız başlıkta giderek daha riskli hale gelen toplumsal krizlere de gebe dir. Psikoloji camiası olarak yetkilileri göçmen çalışmaları başlığında daha kapsamlı ve ciddi bir devlet politikası yapılandırmaya ve entegrasyon çalışmalarına yönelik planlı bir programı ivedilikle hayata geçirmeye davet ediyoruz.

2.4. Toplumsal Cinsiyet Psikolojisi (Psychology of Gender)

Toplumsal cinsiyetin bireylerin kimliğini, sosyal rollerini, ilişkilerini, sağlığını ve deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini inceler. Biyolojik cinsiyetten (sex) farklı olarak, toplumsal cinsiyetin sosyal ve kültürel bir inşa olduğunu vurgular. Cinsiyet kalıpyargıları, cinsiyetçilik, cinsiyet kimliği, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve cinsel yönelim gibi konuları kapsar.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Kurumsal Çeşitlilik ve Kapsayıcılık (D&I) Danışmanlığı:** Şirketlerin işe alım, terfi ve performans değerlendirme süreçlerindeki bilinçdışı cinsiyet yanlılıklarını (unconscious bias) tespit etmelerine ve ortadan kaldırmalarına yardımcı olmak. Kapsayıcı bir işyeri kültürü yaratmak için eğitimler ve politikalar geliştirmek.
- **Eğitimde Eşitlik:** Eğitim materyallerindeki (ders kitapları, çocuk kitapları, oyuncaklar vb.) cinsiyetçi öğeleri, ifadeleri ve kalıpyargıları analiz etmek. Kız çocuklarının STEM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) alanlarına yönelmesini engelleyen psikolojik bariyerleri yıkmaya yönelik programlar geliştirmek.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **Sağlık Politikaları:** Kadınların ve erkeklerin farklı sağlık risklerini ve sağlık hizmetlerine erişimdeki engelleri (örn. kadınların ağrı şikayetlerinin daha az ciddiye alınması, HPV aşısının kadının cinsel yaşamına ilişkin yararıyla değerlendirilmesi) analiz ederek daha eşitlikçi sağlık politikaları önerileri sunmak. LGBTİ+ bireylerin psikolojik sağlık ihtiyaçlarına yönelik uzmanlaşmış hizmetler sunmak/geliştirmek.
- **Şiddetle Mücadele Programları:** Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin altında yatan toplumsal cinsiyet rolleri ve güç dinamiklerini analiz etmek. Faillere ve mağdurlara yönelik önleyici ve müdahale programları tasarlamak. Toplumsal alanda kadın-erkek eşitliğini sağlayıcı ve bu bağlamda kadına yönelik şiddetin engellenmesine yönelik politikaların geliştirilmek ve bu politikaların hayata geçirilmesinde görev almak.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Society for the Psychology of Women (APA Division 35):** APA'nın toplumsal cinsiyet ve kadın psikolojisi üzerine odaklanan bölümü.
 - URL: <https://www.apadivisions.org/division-35>
- **Geena Davis Institute on Gender in Media:** Medyada kadınların ve kız çocuklarının temsilini araştıran ve daha eşitlikçi bir temsil için savunuculuk yapan bir organizasyon.
 - URL: <https://seejane.org/>
- **Catalyst:** İş dünyasında kadınların ilerlemesini destekleyen, bu konuda araştırmalar ve raporlar yayınlayan küresel bir STK.
 - URL: <https://www.catalyst.org/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Önce Çocuklar ve Kadınlar Derneği gibi STK'lar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, büyük şirketlerin İK ve kurumsal sosyal sorumluluk departmanları, belediyelerin kadın ve aile hizmetleri müdürlükleri için çok değerli hizmetler verebilecek bir uygulama alanıdır. Ülkemizde kadına yönelik şiddet, LGBTİ+ ayrımcılığı, kız çocuklarının eğitimden çekilmesi vb çok sayıda başlıkta ciddi düzeyde toplumsal sorun bulunmaktadır. Laiklikten uzaklaşıldıkça kadın haklarının törpülediği açıkça görülmektedir. Oysa toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri toplumsal barış, bireylerin esenliği, çocukların sağlıklı bir aile ve toplum içerisinde yetişmesi gibi ülkelerin nihai hedefleri açısından büyük bir engeldir. Psikologların herkes için yaşanabilir, eşit ve özgür bir toplumun inşasında verebileceği çok sayıda hizmet bulunmaktadır.

2.5. Adli Psikoloji (Forensic Psychology)

Psikoloji bilgisinin hukuk ve adalet sisteminin tüm aşamalarına uygulanmasıdır. Suçlu profillemeye ile sınırlı değildir; mahkeme süreçleri, rehabilitasyon, kolluk kuvvetlerine yönelik çalışmalar ve mağdur hizmetleri gibi çok daha geniş bir alanı kapsar.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **Mahkeme Danışmanlığı (Bilirkişilik):** Sanığın cezai ehliyetinin, tanık ifadelerinin güvenilirliğinin, bir ebeveynin velayet için uygunluğunun veya mağdurun travma düzeyinin değerlendirilmesi ve mahkemeye rapor sunulması.
- **Suçlu Değerlendirme ve Rehabilitasyonu:** Cezaevlerindeki hükümlülerin risk değerlendirmesini yapmak ve öfke kontrolü, madde bağımlılığı, empati geliştirme, cinsel saldırganlığı önleme gibi kanıta dayalı rehabilitasyon programları tasarlamak ve uygulamak. Amaç, tahliye sonrası yeniden suç işlemeyi (recidivism) önlemektir.
- **Kolluk Kuvvetleri Psikolojisi:** Polis memurlarının işe alımında psikolojik değerlendirme yapmak, stres yönetimi, kriz anında müzakere, travma sonrası stresle başa çıkma üzerine eğitimler vermek.
- **Mağdur Psikolojisi (Viktimoloji):** Suç mağdurlarına (özellikle çocuklar ve cinsel şiddet mağdurları) adli süreç boyunca (ifade verme, mahkeme vb.) psikolojik destek sağlamak, ikincil mağduriyeti önlemek ve travmanın etkilerini azaltmaya çalışmak.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **The John Jay College of Criminal Justice (New York):** Adli bilimler ve adli psikoloji alanında dünyanın en iyi okullarından biri.
 - URL: <https://www.jjay.cuny.edu/>
- **Association for the Treatment of Sexual Abusers (ATSA):** Cinsel suç faillerinin değerlendirilmesi ve tedavisi konusunda standartları belirleyen uluslararası bir organizasyon.
 - URL: <https://www.atsa.com/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Adalet Bakanlığı bünyesinde (cezaevleri, denetimli serbestlik müdürlükleri, adli görüşme odaları), Aile Mahkemelerinde, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde ve mağdur hakları derneklerinde adli psikologlara büyük ihtiyaç vardır. Bu kurumlarda yeterli sayıda psikolog olmadığı için çalışan psikologlar belirli bir görev alanında uzmanlaşmaya gidememekte, adalet bakanlığındaki tüm işlerde görev almaya zorlanmaktadır. Ağır iş yüküyle beraber bu önemli görev alanında mesleklerini hakkınca icra edememektedirler. Ülkemizde adli psikologların görev alanlarına düşen kimi işler ise henüz yapılandırılmamıştır. Dolayısıyla, adli psikoloji alanının tanımlanması, çalışma alanlarının belirlenerek birbirinden ayrılması ve geniş kadro alımları yapılması gerekmektedir.

BÖLÜM 3: GELİŞİM, ÖĞRENME VE ÖLÇME

3.1. Gelişim Psikolojisi (Developmental Psychology)

Genellikle çocuk psikolojisi ile eş anlamlı zannedilse de gelişim psikolojisi döllenmeden ölüme kadar insan yaşamı boyunca meydana gelen fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal değişimleri inceler (yaşam boyu gelişim perspektifi). Sadece

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65 Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

www.psikolog.org.tr Kütük No: 06-019-051

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

"normal" gelişimi değil, risk faktörlerini, koruyucu faktörleri ve gelişimsel sapmaları da konu edinir.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Eğitim Politikaları ve Materyal Geliştirme:** Milli Eğitim Bakanlıkları veya özel eğitim kurumları için yaşa uygun müfredat, eğitim materyali ve ölçme-değerlendirme araçları geliştirmek. Öğrenme ortamlarının gelişimsel ihtiyaçlara göre düzenlenmesine danışmanlık yapmak.
- **Oyuncak ve Medya Üretimi:** Oyuncak üreten kurumlar, video oyunu stüdyoları veya çocuk programları yapan medya kuruluşları için ürünlerin çocukların bilişsel ve sosyal gelişimine katkı sağlayacak, eğitsel ve yaşa uygun şekilde tasarlanmasına danışmanlık yapmak.
- **Erken Müdahale Programları:** Gelişimsel gerilik riski taşıyan (prematüre doğum, yoksulluk, ebeveyn ihmali vb.) çocuklara ve ailelerine yönelik destek ve eğitim programları tasarlamak ve uygulamak; projeler geliştirmek ve uygulamak; bu konudaki kamu planlamalarını oluşturmak ve uygulamak.
- **Ebeveynlik Danışmanlığı ve Programları:** Belediyeler, STK'lar veya özel merkezler aracılığıyla ebeveynlere yönelik kanıta dayalı ebeveynlik becerileri (pozitif disiplin, etkili iletişim vb.) atölyeleri düzenlemek. Babalık eğitimleri gibi çok farklı toplumsal soruna çözüm getiren projeleri geliştirmek ve uygulamak.
- **Yaşlılık ve Gerontoloji:** Huzurevleri, gündüz bakım evleri veya belediyelerin yaşlı hizmetleri birimlerinde, yaşlıların bilişsel sağlığını korumaya (demans önleme aktiviteleri), sosyal izolasyonla başa çıkmaya ve yaşam kalitelerini artırmaya yönelik programlar geliştirmek. Yaşlılık çalışmaları son yıllarda tüm dünyada ilgi çeken önemli bir uygulama alanına dönüşmüştür. Yaşlı nüfusun giderek artması bu alanda yapıcı devlet politikalarını zorunlu kılmaktadır.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Sesame Workshop:** Susam Sokağı'nın arkasındaki organizasyon, program içeriğini oluştururken gelişim psikologlarından oluşan bir ekiple çalışır.
 - URL: <https://www.sesameworkshop.org/>
- **The LEGO Foundation:** Oyunun çocuk gelişimi üzerindeki önemini araştıran ve bu konuda projeler yürüten vakıf.
 - URL: <https://learningthroughplay.com/>
- **AÇEV (Anne Çocuk Eğitim Vakfı):** Türkiye'den çok değerli bir örnektir. Erken çocukluk ve ebeveynlik alanında bilimsel temelli eğitim programları geliştiren ve uygulayan bir STK.
 - URL: <https://www.acev.org/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın çocuk ve yaşlı hizmetleri birimlerinde, belediyelerin kreş ve yaşlı bakım merkezlerinde, büyüyen EdTech (eğitim teknolojileri) ve oyuncak üretiminde gelişim psikologlarına büyük ihtiyaç vardır.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Ülkemizde ciddi eğitim sorunları olmasına karşın bu devasa sorunlara çözüm sunabilecek nitelikte çok sayıda genç psikolog vardır.

3.2. Eğitim Psikolojisi (Educational Psychology)

Okul psikolojisinden (genellikle öğrenciye bireysel destek odaklı) farklı olarak, eğitim psikolojisi **öğrenme ve öğretme süreçlerinin bilimini** inceler. "İnsanlar en iyi nasıl öğrenir?" sorusuna odaklanır. Bilişsel psikoloji, gelişim psikolojisi ve davranışçılık ilkelerini eğitim ortamlarına uygular.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Öğretim Tasarımı (Instructional Design):** Eğitim programları (okul, kurumsal, online) için öğrenme hedeflerini belirlemek, içeriği yapılandırmak, öğretim yöntemlerini seçmek ve öğrenmeyi ölçecek değerlendirme araçları oluşturmak. Özellikle e-öğrenme platformları için kritik bir görev alanıdır.
- **Müfredat Geliştirme:** Okullar veya eğitim bakanlıkları için bilişsel yük teorisi, motivasyon teorileri ve öğrenme stilleri gibi psikolojik ilkelere dayalı olarak etkili ve ilgi çekici öğretim program ve teknikleri tasarlamak.
- **Öğretmen Eğitimi:** Öğretmenlere sınıf yönetimi, motivasyon artırma teknikleri, farklılaştırılmış öğretim ve öğrenme güçlükleriyle başa çıkma konularında kanıta dayalı stratejiler sunan mesleki gelişim programları hazırlamak ve sunmak.
- **Eğitim Teknolojileri (EdTech) Danışmanlığı:** Eğitici yazılımların, oyunların ve online öğrenme platformlarının pedagojik olarak sağlıklı ve öğrenci için motive edici olmasını sağlamak.
- **Özel Eğitim Programları:** Öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) veya üstün zekalılık gibi özel ihtiyaçları olan öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) tasarlanmasına liderlik etmek.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Khan Academy:** Ücretsiz online eğitim platformu, öğrenme süreçlerini kişiselleştirmek ve optimize etmek için eğitim psikolojisi ve veri bilimini yoğun olarak kullanır.
- **Carnegie Mellon University - Eberly Center for Teaching Excellence & Educational Innovation:** Öğretim ve öğrenme bilimi üzerine araştırmalar yapan ve bunları üniversite eğitimine uygulayan öncü bir merkez.
 - URL: <https://www.cmu.edu/eberly/>
- **Journal of Educational Psychology:** Alanın saygın ve köklü akademik dergisi.
 - URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/edu>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Milli Eğitim Bakanlığı (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu), üniversitelerin eğitim

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

fakülteleri, özel okulların Ar-Ge ve müfredat birimleri, kurumsal şirketlerin eğitim departmanları ve hızla büyüyen EdTech girişimleri (Udemy, EBA gibi). Günümüzde yapay zeka temelli öğrenme hızla gelişmektedir. Ülkemiz bir kez daha bilimsel ve teknolojik ilerlemenin gerisinde kalmaktadır. Ülkelerin dünyadaki yerini etkileyecek bu treni kaçırmamak için ilgili devlet kurumlarının ivedilikle psikologların katılımıyla yapay zeka temelli öğrenme üzerine çalışmalara başlaması gerekmektedir.

3.3. Psikometri (Psychometrics)

Psikolojik özelliklerin (zeka, kişilik, yetenek, tutum, ruh sağlığı vb.) ölçümü ile ilgilenen bilim dalıdır. "Psikolojik bir kavramı nasıl geçerli ve güvenilir bir şekilde sayısallaştırabiliriz?" sorusunu yanıtlar. Test geliştirme, ölçek uyarlama, istatistiksel analiz ve ölçüm teorileri (Klasik Test Teorisi, Madde Tepki Kuramı) temelini oluşturur.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Test ve Ölçek Geliştirme:** Belirli bir psikolojik yapıyı ölçmek için yeni testler, anketler veya envanterler oluşturmak. Bu süreç, madde yazımı, pilot uygulama, geçerlik ve güvenilirlik analizlerini içerir.
- **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme:** Ulusal düzeydeki sınavlarda (LGS, YKS gibi) veya okullarda kullanılan başarı testlerinin istatistiksel olarak adil, geçerli ve güvenilir olmasını sağlamak. Soru bankaları oluşturmak ve madde analizleri yapmak.
- **Klinik Değerlendirme:** Klinik psikologların ve psikiyatristlerin teşhis ve tedavi planlamasında kullandığı psikolojik testlerin (zeka testleri, kişilik envanterleri vb.) standardizasyonunu ve norm çalışmalarını yapmak.
- **Kamuoyu Yoklamaları:** Araştırma odaklı kurumlar için bireysel tutumları veya seçmen davranışlarını ölçecek anketlerin metodolojik olarak doğru bir şekilde tasarlanmasını sağlamak. Toplumsal sorunların tespitinde, bu sorunların dinamiklerinin belirlenmesinde, çözüme yönelik çalışmaların başarı derecesinin belirlenmesinde önemli görevler üstlenirler.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Educational Testing Service (ETS):** TOEFL ve GRE gibi dünyaca ünlü sınavları geliştiren, psikometri alanında lider bir kurum.
 - URL: <https://www.ets.org/>
- **Hogan Assessments:** Özellikle iş dünyasında kişilik değerlendirmesi üzerine odaklanmış, psikometrik temelli testler sunan bir şirket.
 - URL: <https://www.hoganassessments.com/>
- **Psychometrika:** Psikometrik teori ve yöntemler üzerine yayın yapan en üst düzey akademik dergi.
 - URL: <https://www.springer.com/journal/11336>

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

Türkiye'deki İhtiyaçlar: ÖSYM, MEB Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, insan kaynakları danışmanlığı (örn. Korn Ferry, Mercer), toplumsal araştırma merkezleri ve ölçek geliştiren kurumlar. Ülkemizde özellikle eğitim alanında kullanılan ölçüm araçlarındaki sorunlar dünya ile yapılan karşılaştırmalarda açık şekilde görünmektedir. Günümüzde ölçme ve gelişmelerin bilimsel takibi sadece eğitim alanında değil, kamusal hizmet alanlarının tümünde önemli bir birime dönüşmüştür. Toplumun ihtiyaçlarının doğru belirlenmesi, verilen kamusal hizmetlerin bu ihtiyaçları ne düzeyde ve ne şekilde karşıladığı, toplumsal hayatı iyileştirmeye dönük yapılabileceklerin belirlenmesi gibi sayısız konuda büyük datalarla çalışabilecek psikologlara ihtiyaç vardır.

BÖLÜM 4: SAĞLIK VE PSİKOLOJİK ESENLIK

4.1. Spor ve Egzersiz Psikolojisi (Sport and Exercise Psychology)

Spor psikolojisi sadece profesyonel sporcuların performansını artırmaya odaklanmaz. Aynı zamanda egzersizin genel halkın psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerini ve insanların düzenli fiziksel aktivite alışkanlığı kazanmasını sağlamanın yollarını inceler. İki ana kolu vardır: performans odaklı spor psikolojisi ve sağlık odaklı egzersiz psikolojisi.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Performans Geliştirme (Profesyonel Sporcular):** Sporcularla motivasyon, odaklanma, imgeleme (visualization), kaygı yönetimi, hedef belirleme ve müsabaka stresiyle başa çıkma üzerine bireysel ve grup çalışmaları yapmak.
- **Halk Sağlığı ve Egzersize Katılım:** Belediyeler, sağlık bakanlıkları veya özel spor salonları ile çalışarak, sedanter (hareketsiz) bireylerin egzersize başlamasını ve devam etmesini sağlayacak programlar ve motivasyon stratejileri geliştirmek. Kronik hastalığı olanlar için egzersiz reçetelerinin psikolojik boyutunu yönetmek.
- **Sakatlık Sonrası Psikolojik Rehabilitasyon:** Sakatlanan sporcuların sahalaraya geri dönüş sürecinde yaşadıkları korku, özgüven kaybı, motivasyon düşüklüğü ve kimlik krizi ile çalışmalarını sağlamak.
- **Takım Dinamikleri ve Koç Danışmanlığı:** Spor takımlarında koçlarla birlikte çalışarak takım içi iletişimi, uyumu, liderliği güçlendirmek ve çalışmalarını yönetmek.
- **Çocuk ve Genç Sporları:** Genç sporcuların üzerinde aile ve antrenör baskısını yönetmek, spordan keyif almalarını sağlamak ve tükenmişliği (burnout) önlemek için "pozitif gençlik gelişimi" modelini uygulamak.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Association for Applied Sport Psychology (AASP):** Alanın en büyük uluslararası meslek örgütüdür.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- URL: <https://appliedsportpsych.org/>
- **Orreco:** Sporcu performansı, biyomekanik ve psikolojiyi birleştiren, veri odaklı danışmanlık sunan bir şirket.
 - URL: <https://www.orreco.com/>
- **The FA (İngiltere Futbol Federasyonu) - Psychology Department:** Genç oyuncuların millî takıma kadar her seviyede spor psikologlarını aktif olarak kullanan bir kurum.
 - URL: <https://www.thefa.com/get-involved/coach/psychology>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Türkiye Futbol Federasyonu ve diğer spor federasyonları, spor kulüplerinin tüm seviyeleri (özellikle altyapılar), belediyelerin halk sağlığı projeleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı, obezite ile mücadele programları gibi çok sayıda kurumda spor ve egzersiz psikologlarının yapabileceği çok değerli işler vardır. Ne yazık ki psikolojinin bu alt alanı da büyük bir ihmal sebebiyle ülkemizde yeterince gelişmemiştir. Önleyici sağlık hizmetleri gelişmiş toplumlar için sağlık sisteminin en önemli parçalarından biridir. Bu kapsamda, Sağlıklı Hayat Merkezleri, Belediye Halk Merkezleri, spor kuruluşları vb. halk arasında spor ve egzersizin yaygınlaşması, kişiye özel egzersiz programlarının oluşturulması ve kişilerin bu programlara sadakatini artırılması gibi çalışmalarla önleyici sağlık hizmetlerini güçlendirebilirler. Bu alanda, spor ve egzersiz psikologları vazgeçilmez meslek elemanlarıdır.

4.2. Sağlık Psikolojisi (Health Psychology)

Biyopsikososyal bir modelle, psikolojik faktörlerin (davranışlar, inançlar, stres, sosyal destek) fiziksel sağlığı nasıl etkilediğini inceler. Hastalıkları önleme, sağlığı geliştirme ve kronik hastalıklarla başa çıkma konularına odaklanır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Hastalık Yönetimi ve Tedaviye Uyum:** Diyabet, kalp hastalığı, kanser, HIV gibi kronik hastalığı olan bireylerin tedaviye uyumunu (ilaçlarını düzenli kullanma, diyetle sadık kalma) artırmak ve hastalığın getirdiği stres, kaygı ve depresyonla başa çıkma konularına yardımcı olmak.
- **Sağlıklı Davranış Değişikliği:** Kilo verme, sigarayı bırakma, sağlıklı beslenme, düzenli uyku gibi konularda bireysel veya grup danışmanlığı yapmak. "Motivasyonel görüşme" gibi teknikleri kullanmak.
- **Ağrı Yönetimi:** Kronik ağrı (fibromiyalji, bel ağrısı vb.) çeken hastalar için ilaç dışı (bilişsel-davranışçı terapi, biofeedback) ağrı yönetimi teknikleri öğretmek.
- **Sağlık İletişimi ve Halk Sağlığı:** Sağlık kampanyalarının (örneğin, erken teşhisin önemi, aşı faydaları) halk tarafından doğru anlaşılmasını ve benimsenmesini sağlayacak materyaller ve stratejiler geliştirmek.
- **Psikonöroimmünoloji (PNI):** Stres, depresyon gibi psikolojik durumların bağışıklık ve endokrin sistemleri üzerindeki etkilerini araştırmak ve bu bilgiyi koruyucu hekimlikte ve bütüncül tedavilerde kullanmak.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **Hastane ve Klinik Ortamı:** Cerrahi operasyonlara psikolojik hazırlık, zorlu tıbbi haberlerin verilmesi sürecinde hastalara ve ailelerine destek, sağlık personeline tükenmişlikle başa çıkma eğitimleri vermek.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **American Psychological Association (APA) - Division 38 (Health Psychology):** APA'nın sağlık psikolojisi bölümü.
 - URL: <https://www.health-psych.org/>
- **Mayo Clinic - Health Psychology:** Dünyaca ünlü Mayo Clinic'in, hastalarına bütüncül bakımın bir parçası olarak sağlık psikolojisi hizmetleri sunması.
 - URL: <https://www.mayoclinic.org/departments-centers/psychiatry-psychology/sections/health-psychology/orc-20433299>
- **Noom:** Kilo yönetimi için psikoloji temelli davranış değişikliği tekniklerini kullanan başarılı bir mobil uygulama.
 - URL: <https://www.noom.com/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Aile Sağlığı Merkezleri'nde, Sağlıklı Hayat Merkezleri'nde, devlet ve özel hastanelerin kronik hastalık polikliniklerinde (onkoloji, kardiyoloji, diyabet), ağrı kliniklerinde, tüp bebek merkezlerinde ve Sağlık Bakanlığı'nın halk sağlığı birimlerinde sağlık psikologlarının istihdam edilmesi büyük önem taşımaktadır. Sağlık hizmetlerinin hangi kapasiteyle, hangi teknolojik düzeyde verilebildiği gibi kriterler gibi bu hizmetlerin nasıl sunulduğu da kritik önem taşımaktadır. Hastaya ulaşmayı başaramayan bir sağlık hizmeti tıbben ve teknolojik olarak ne kadar gelişkin olursa olsun başarılı olamaz. Tüm dünyada sağlık psikologları, sağlık sisteminin hasta-çalışan-kurum ilişkisinin bilimsel bir bakış açısıyla yapılandırılmasında büyük görevler üstlenmektedir. Oysa ülkemizde değeri bilinmeyen psikoloji alt alanlarından biridir.

4.3. Bağımlılık Psikolojisi (Addiction Psychology)

Sadece madde (alkol, uyuşturucu, tütün) bağımlılığını değil, aynı zamanda kumar, internet, oyun, alışveriş gibi davranışsal bağımlılıkları da inceleyen uzmanlık alanıdır. Bağımlılığın biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlerini anlamaya, önleme, tedavi ve rehabilitasyon süreçlerini yönetmeye odaklanır. Bağımlılığı ahlaki bir zayıflık yerine tedavi edilebilir bir beyin hastalığı ve bir halk sağlığı sorunu olarak ele alır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Önleme Programları:** Okullarda, üniversitelerde ve yerel topluluklarda, risk altındaki gruplara yönelik (özellikle ergenler) madde

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

kullanımı ve davranışsal bağımlılıklar hakkında bilgilendirici ve koruyucu-önleyici programlar tasarlamak ve uygulamak.

- **Tedavi ve Rehabilitasyon:** AMATEM, ÇEMATEM gibi kamusal tedavi merkezlerinde, özel kliniklerde veya ayakta tedavi birimlerinde bireysel ve grup terapileri yürütmek. Motivasyonel görüşme, Bilişsel Davranışçı Terapi gibi kanıta dayalı müdahalelerle kişinin bağımlılık döngüsünden çıkmasına yardımcı olmak.
- **Zarar Azaltma (Harm Reduction) Politikaları:** Bağımlılığı tamamen ortadan kaldırmanın zor olduğu durumlarda, bireyin ve toplumun göreceği zararı en aza indirmeyi hedefleyen (örn. enjektör paylaşımını önleme, güvenli kullanım hakkında bilgilendirme) kamu sağlığı politikalarının geliştirilmesine danışmanlık yapmak.
- **Aile Danışmanlığı:** Bağımlı bireylerin ailelerinin yaşadığı zorluklarla başa çıkmalarına, "eş-bağımlılık" döngülerini kırmalarına ve tedavi sürecine nasıl destek olacaklarını öğrenmelerine yardımcı olmak.
- **Politika ve Savunuculuk:** Yeşilay gibi STK'larda veya kamu kurumlarında, bağımlılıkla mücadeleyle yönelik ulusal stratejilerin ve sosyal kampanyaların psikolojik temellere dayalı olarak oluşturulmasında görev almak.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **National Institute on Drug Abuse (NIDA):** ABD'de madde kullanımı ve bağımlılık üzerine bilimsel araştırmalar yürüten ve kamuoyunu bilgilendiren lider bir devlet kurumu.
 - URL: <https://www.nida.nih.gov/>
- **SAMHSA (Substance Abuse and Mental Health Services Administration):** ABD'de ruh sağlığı ve madde kullanımı hizmetlerini iyileştirmek için çalışan bir kamu kurumu. Kanıta dayalı uygulama rehberleri yayınlar.
 - URL: <https://www.samhsa.gov/>
- **APA Division 50 (Society of Addiction Psychology):** APA'nın bağımlılık psikolojisi üzerine odaklanan bölümü.
 - URL: <https://www.addictionpsychology.org/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Ülkemizde madde kullanım yaşının düşmesi ve kumar, internet gibi davranışsal bağımlılıkların yaygınlaşması, psikologlara olan ihtiyacı kritik hale getirmiştir. Sağlık Bakanlığı'na bağlı AMATEM ve ÇEMATEM'lerin sayısının ve niteliğinin artırılması, belediyelerin

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

bünyesinde önleyici hizmetler sunan "Psikososyal Destek ve Bağımlılıkla Mücadele Birimleri" kurulması, Yeşilay'ın saha çalışmalarının bilimsel temellerle güçlendirilmesi ve Adalet Bakanlığı denetimli serbestlik programlarına bağımlılık modüllerinin eklenmesi gibi çok geniş bir kamusal hizmet alanı bulunmaktadır.

4.4. İş ve Meslek Sağlığı Psikolojisi (Occupational Health Psychology)

Çalışma yaşamının, çalışanların fiziksel ve psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerine odaklanan uygulamalı bir alandır. Amacı, şirketlerin verimliliğini artırmaktan ziyade, çalışanlar için sağlıklı, güvenli ve psikolojik olarak destekleyici bir iş ortamı yaratmaktır. Stres, tükenmişlik, iş-yaşam dengesi, işyeri zorbalığı (mobbing) ve iş kazalarının önlenmesi gibi konuları inceler.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Psikososyal Risk Değerlendirmesi:** İşyerlerindeki stres, aşırı iş yükü, belirsizlik, rol çatışması ve sosyal destek eksikliği gibi psikolojik sağlığı tehdit eden risk faktörlerini sistematik olarak belirlemek ve raporlamak.
- **Stres ve Tükenmişliği Önleme Programları:** Kurumlar için, çalışanların ve yöneticilerin stresi tanımasına ve yönetmesine yardımcı olacak eğitimler, atölye çalışmaları ve politikalar geliştirmek.
- **İş Kazalarını Önleme ve Kaza Sonrası Destek:** İş kazalarının altında yatan insan faktörlerini (yorgunluk, dikkat dağınıklığı, risk alma davranışı) analiz ederek önleyici güvenlik kültürleri oluşturmak. Yaşanan kazalar sonrası travma yaşayan çalışanlara ve tanıklara psikolojik ilk yardım ve destek sağlamak.
- **Pozitif ve Sağlıklı İşyeri Kültürü Oluşturma:** Çalışanların işe bağlılığını, anlam duygusunu ve esenliğini artıracak, işyeri zorbalığı ve ayrımcılığa karşı sıfır tolerans gösteren politikaların tasarlanmasına ve uygulanmasına öncülük etmek.
- **Sendikal ve Kamu Danışmanlığı:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Teftiş Kurulu veya sendikalarla birlikte çalışarak, çalışanların psikolojik sağlığını koruyan yasal düzenlemeler ve standartlar geliştirilmesine katkıda bulunmak.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **European Agency for Safety and Health at Work (EU-OSHA):** Avrupa Birliği'nin iş sağlığı ve güvenliği ajansı, psikososyal riskler üzerine kapsamlı kampanyalar ve rehberler yayınlamaktadır.
 - URL: <https://osha.europa.eu/en>
- **Society for Occupational Health Psychology (SOHP):** Alanın önde gelen akademik ve profesyonel derneklerinden biri.
 - URL: <https://www.sohp-online.org/>
- **Work & Stress (Dergi):** İş stresi, sağlık ve esenlik konularında yayın yapan saygın bir akademik dergi.

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Türkiye'de iş kazalarının yüksekliği, uzun çalışma saatleri ve yaygın olarak raporlanan tükenmişlik ve mobbing vakaları, İş ve Meslek Sağlığı Psikolojisinin ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu alandaki psikologlar, sadece özel şirketlerde değil, özellikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İSGÜM (İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü), sendikalar ve OSGB'ler (Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi) için çalışarak yüz binlerce çalışanın hayatına dokunacak politakaların üretilmesinde hayati bir rol oynayabilirler. Unutulmamalıdır ki sağlıklı bir çalışma ortamı her insanın en doğal hakkıdır!

BÖLÜM 5: TEKNOLOJİ, TASARIM VE YARATICILIK

5.1. Mühendislik Psikolojisi / İnsan Faktörleri (Engineering Psychology / Human Factors)

İnsanların bilişsel (dikkat, bellek, karar verme) ve fiziksel yeteneklerini ve sınırlılıklarını anlayarak teknoloji, ürün ve sistemleri daha güvenli, verimli ve kullanıcı dostu (sezgisel) hale getirmeyi amaçlar. "İnsanı makineye değil, makineyi insana yudurma" bilimidir.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Kullanıcı Deneyimi (UX) Araştırmacısı:** Web siteleri, mobil uygulamalar ve yazılımların tasarım sürecinde kullanıcılarla görüşmeler, kullanılabilirlik testleri ve anketler yaparak kullanıcı ihtiyaçlarını ve zorlandıkları noktaları belirlemek ve tasarım ekibine geri bildirim sağlamak.
- **Ürün Tasarımı ve Ergonomi:** Mutfak aletlerinden arabaların kontrol panellerine kadar her türlü ürünün ergonomik (fiziksel olarak rahat) ve bilişsel olarak kolay kullanılabilir olmasını sağlamak.
- **Havacılık, Ulaşım ve Savunma Sanayii:** Pilotların kullandığı kokpitlerin, hava trafik kontrol sistemlerinin, tren ve otomobil kontrol arayüzlerinin insan hatasını en aza indirecek şekilde tasarlanması.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **İş Güvenliği ve Sistem Tasarımı:** Nükleer santral, fabrika veya ameliyathane gibi karmaşık ve yüksek riskli ortamlardaki çalışma süreçlerini analiz ederek, insan hatasına bağlı kazaları önleyecek sistemler ve prosedürler tasarlamak.
- **Tıbbi Cihaz Tasarımı:** Sağlık çalışanlarının hata yapma olasılığını azaltacak şekilde tıbbi cihazların (infüzyon pompaları, cerrahi aletler) arayüzlerini ve tasarımlarını iyileştirmek.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Human Factors and Ergonomics Society (HFES):** Alanın en büyük ve en köklü meslek örgütü.
 - URL: <https://www.hfes.org/>
- **Nielsen Norman Group:** Kullanıcı deneyimi (UX) alanında dünyanın en bilinen danışmanlık ve araştırma şirketlerinden biri.
 - URL: <https://www.nngroup.com/>
- **NASA Human Factors Program:** NASA'nın astronotlar ve yer kontrol ekipleri için insan-sistem entegrasyonunu optimize etmeye yönelik programları.
 - URL: <https://human-factors.arc.nasa.gov/>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Türkiye'nin tüm sanayi alanlarında mühendislik psikologlarına ve UX araştırmacılarına önemli bir ihtiyaç bulunmaktadır. İlgili uygulama alanlarında sadece endüstriyel tasarımcıların istihdam edilmesi büyük bir eksiklik. Tüm dünyada, günlük hayatta kullanılan ve kullanıcı hatası kritik olan teknolojilerin üretiminde mühendislerle psikologlar birlikte çalışmaktadır. İstihdam edilmemiş geniş bir genç psikolog kitlesine sahip ülkemizin bu zenginliği ülke kaynaklarının artırılması için harekete geçirmesi geleceğimiz adına çok değerli bir adım olacaktır.

5.2. Sanat Psikolojisi (Psychology of Art)

Sanatın yaratım, algı ve tepki süreçlerini psikolojik açıdan inceler. Sanatçının yaratıcılık motivasyonlarını, sanat eserinin izleyicide uyandırdığı estetik haz, duygu ve düşünceleri, sembollerin psikolojik anlamlarını ve sanatın insan ruhsallığı üzerindeki etkilerini araştırır. Sanat terapisi ile ilişkili olsa da ondan daha geniş bir teorik ve araştırma alanıdır.

Uygulama Alanları ve Görev Tanımları:

- **Müze ve Galeri Küratörlüğü/Danışmanlığı:** Müzelerle çalışarak sergilerin ziyaretçiler üzerinde daha güçlü bir etki bırakacak, hikâye anlatımını güçlendirecek ve öğrenme deneyimini artıracak şekilde tasarlanmasına yardımcı olmak. Ziyaretçi akışını ve dikkatini yönlendirmek için algı psikolojisi ilkelerini kullanmak.

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **Sanat Eğitimi Danışmanlığı:** Eğitim kurumlarında, sanat eğitiminin sadece teknik beceri kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda yaratıcılığı, problem çözme becerilerini ve duygusal ifadeyi nasıl geliştirebileceğine dair programlar tasarlamak.
- **Sanat Eleştirisi ve Analizi:** Sanat eserlerini psikodinamik, bilişsel veya sosyal kuramlar ışığında analiz ederek düşün dünyasına yeni yorumlar ve bakış açıları getirmek.
- **Sanat Terapisi (Klinik Uygulama):** Bireylerin veya grupların, sanat materyallerini kullanarak (resim, heykel, müzik) duygularını, düşüncelerini ve yaşantılarını ifade etmelerine, travmalarını işlemelerine ve içgörü kazanmalarına yardımcı olan bir terapi yöntemi olarak uygulamak. Sanat terapisi özellikle afetlerden sonra psikolojik destek süreçlerinin önemli bir parçası olmaktadır.

Dünyadan Örnekler ve Kaynaklar:

- **Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts:** APA'nın bu alandaki en prestijli akademik dergisi.
 - URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/aca>
- **The Metropolitan Museum of Art (The Met) - "Met Escapes":** Hafif bilişsel bozukluğu veya demansı olan bireyler ve bakım verenleri için sanat yoluyla tartışma ve etkileşimi teşvik eden programlar.
 - URL: <https://www.metmuseum.org/events/programs/met-creates/met-escapes>

Türkiye'deki İhtiyaçlar: Ülkemizdeki büyük müzelerin eğitim ve etkinlik departmanlarında, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın projelerinde, sanat galerilerinde ve reklam ajanslarında sanat psikologlarının koyabileceği değerli katkılar bulunmaktadır. Ülkemizde sanatsal üretim bir dar boğazdan geçmektedir. Sanatçıların arasında yaygın işsizlik ve mesleğini icra edememe sorunları had safhadadır. Müzeler ise yeterli ilgi ve desteği görememektedir. Daha insanca ve özgür bir ülke programının temel bileşenlerinden biri ülkemizdeki sanatsal üretimin yeniden güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması olmalıdır. Bu amaçla geliştirilecek kamusal programlarda, psikologlar ülke tarihimiz açısından çok değerli olacak bu çalışmalarda görev almaya hazırdır. Şu an için ülkemizde sanat psikolojisi daha çok afet sonrası uygulamalarda kendine yer bulabilmektedir.

BÖLÜM 6: BİLİMLERİN KESİŞİM NOKTASI: PSİKOLOJİNİN AKADEMİDEKİ YERİ

Psikoloji lisans veya lisansüstü eğitimi, sadece psikoloji bölümlerinde akademisyen olmak için değil, birçok farklı akademik disiplinde araştırmacı olmak için de güçlü bir temel sağlar. Psikologlar, insan davranışını anlama, araştırma metodolojisi (deneysel tasarım, istatistiksel analiz) ve eleştirel düşünme becerileriyle diğer alanlara benzersiz bir perspektif katarlar. İşte psikoloji kökenli araştırmacılara ihtiyaç duyulan bazı fakülte ve bölümler:

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.

- **İletişim Fakülteleri:** Halkla İlişkiler, Medya Psikolojisi, Reklamcılık.
- **Mimarlık ve Tasarım Fakülteleri:** Mimarlık, İç Mimarlık, Endüstriyel Tasarım, Kentsel Tasarım (Çevre Psikolojisi, İnsan Faktörleri).
- **Tıp Fakülteleri:** Halk Sağlığı, Psikiyatri, Nöroloji (Nöropsikoloji, Sağlık Psikolojisi).
- **Hukuk Fakülteleri:** Kriminoloji, Hukuk Sosyolojisi (Adli Psikoloji, Karar Verme Psikolojisi).
- **Bilgisayar Mühendisliği ve Bilişim Fakülteleri:** İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (HCI), Yapay Zeka (AI), Bilişsel Bilimler.
- **Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümleri:** Politik Davranış, Siyaset Psikolojisi/Politik Psikoloji, Çatışma Çözümü.
- **Spor Bilimleri Fakülteleri:** Spor Psikolojisi, Egzersiz Psikolojisi, Antrenörlük Eğitimi.
- **İşletme Fakülteleri:** Yönetim ve Organizasyon (Örgütsel Davranış, Liderlik), İnsan Kaynakları Yönetimi, Pazarlama (Tüketici Davranışları).

SONUÇ: GELECEĞE BAKIŞ VE YOL HARİTASI

Bu kılavuz, psikolojinin ne kadar geniş, dinamik ve hayatın her alanına dokunan bir bilim olduğunu gösteren kısa ve oldukça sınırlı bir özettir. Psikologların rolü terapi odasıyla sınırlı değildir. Biz psikologlar, insanca bir yaşam, adil toplumlar, sağlıklı bireyler, etkili politikalar, insan odaklı kentler ve kullanıcı dostu teknolojiler yaratmada kilit rol oynayabilecek uzmanlarız.

TPD olarak alanımızı ilgili kurumlara anlatmaya bıkmadan usanmadan devam edeceğiz. Lütfen sizler de gittiğiniz her yerde, staj yaptığınız her kurumda, çalıştığınız her kuruluştaki psikolojinin bu uygulama alanlarını anlatın. Psikoloji bölümlerine bu noktada önemli görevler düşmektedir. Psikoloji bölümlerindeki akademisyenlerimizin öğrencilerini ilgili alanlar konusunda bilgilendirmesi, bu uygulama alanlarına yönelik seçmeli dersler açması, psikoloji camiasını temsilen farklı çalışma alanlarımızla ilişkili dernek, komisyon ve projelere katılması, farklı alanların kongre ve çalıştaylarında öğrencilerini sunum yapmaya teşvik etmeleri, bölümler arası iş birliği projelerine öncülük etmeleri ve iş birliği içinde oldukları kurumlara psikolojinin uygulama alanlarını tanıtmaları psikolojinin ülkemizdeki gelişimine çok büyük katkılar koyacaktır.

Yaptıkları işle her gün hayatı güzelleştiren tüm meslektaşlarımızı saygıyla selamlarız,

TPD GM Yönetim Kurulu

Türk Psikologlar Derneği Genel Merkezi

Fethiye Sok. 5/1 GOP Çankaya 06680 Ankara

Telefon: +90 (312) 425 67 65

www.psikolog.org.tr

Belgegeçer: +90 (312) 417 40 59

Kütük No: 06-019-051

Bilgi için: bilgi@psikolog.org.tr

Genel Koordinatör

Nazan Rümeysa Abdullah

+90 (312) 425 67 65

Türk Psikologlar Derneği kamu yararına çalışan dernek statüsünü haizdir.